

6103

۲۰۰۰

۲

۴۸

باقی

الرحمن

www.ketab.ir

سرشناسه: دیالمه، سیدعبدالحمید، ۱۳۳۳-۱۳۶۰.

عنوان و نام پدیدآور: ولایت فقیه / نویسنده سیدعبدالحمید دیالمه.

مشخصات نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۴۸ ص:، ۱۹×۹/۵ س.م.

شابک: 978-600-441-244-5

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: دیالمه، عبدالحمید، ۱۳۳۳-۱۳۶۰ -- وعظ

موضوع: ولایت فقیه

موضوع: Wilayat al-faqih

شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها. دفتر نشر معارف

رده بندی کنگره: BP۲۲۳/۸

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۰۳۴۲۹

ولایت فقیه

سخنرانی شهید دکتر عبدالحمید دیالمه

مکان: دانشکده ادبیات - مشهد

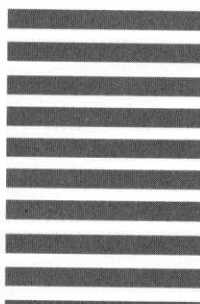
نشر معارف

نشر معارف

نویسنده: سیدعبدالحامد دیالمه
ویراستار: تحریر و پژوهش سام (سید میثم طباطبائی)
صفحه‌آرا: حسین فاسمیان
طرح جلد: محمدصادق صالحی
ناشر: دفتر نشر معارف
نوبت چاپ: دوم، ۱۳۹۸
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
شابک: ۵-۲۴۴-۴۴۱-۶۰۰-۹۷۸
قیمت: ۷۰۰۰ تومان

@NashreMaaref

مکتب

- اراک: ۰۸۶-۲۲۲۲۹۰۳۸ ■ ارومیه: ۰۴۴-۲۲۲۵۶۶۴۱ ■ اصفهان: ۰۲۱-۲۲۲۵۱۲۴۱
- اهواز: ۰۶۱-۲۲۲۲۸۰۰۰ ■ ایلام: ۰۸۴-۲۲۲۶۴۸۵۷ ■ بجنورد: ۰۵۸-۲۲۲۴۲۲۷۸
- بندرعباس: ۰۷۶-۲۲۶۱۷۵۵۷ ■ بیرجند: ۰۵۶-۲۲۴۲۲۵۱۲ ■ تهران: ۰۲۱-۸۹۱۱۲۱۲
- رشت: ۰۱۲-۲۲۲۴۵۶۹ ■ زاهدان: ۰۵۴-۲۲۲۲۸۱۷۹ ■ زنجان: ۰۲۴-۲۲۲۶۶۴۲۵
- ساری: ۰۱۱-۲۲۲۴۲۲۲۰ ■ سمنان: ۰۲۲-۲۲۴۵۲۲۱۱ ■ شهرکرد: ۰۲۸-۲۲۲۵۰۰۰۴
- شیراز: ۰۷۱-۲۲۲۴۶۶۱۴ ■ قزوین: ۰۷۶-۲۲۲۴۰۰۷۶ ■ قم: ۰۲۵-۲۲۲۴۲۷۵۷
- کرمان: ۰۲۴-۲۲۲۲۱۴۶۶ ■ کرمانشاه: ۰۸۲-۲۲۲۲۸۴۱۱ ■ گرگان: ۰۱۷-۲۲۲۲۷۸۰
- مشهد: ۰۵۱-۲۲۲۲۰۱۱۹ ■ یاسوج: ۰۷۶-۲۲۲۲۲۴۰۳ ■ یزد: ۰۲۵-۲۲۲۲۰۲۳۱

E-mail: info@nashremaaref.ir

www.nashremaaref.ir

مقدمه

گام زدن در مسیر احیای اندیشه دینی، لزوماً نیازمند گذر عمر و تجربه های طولانی نیست، بلکه درک عمیق رفتارهای پیامبر رحمت ﷺ، امامان شیعه علیهم السلام، دست پرورده های آنان و علمای مکتب، می تواند در سنین جوانی نیز به دست آید؛ به همین سبب می توان در این مسیر، رد پای جوانی مخلص همچون شهید دکتر دیالمه را دید، طبع صدای دردمندش را شنید، آنگاه که حرکت خود را «احیای تفکرات شیعی» نامید.

او همه کس بود و هیچ نبود؛ زیرا با وجود کسب دانشی عمیق در فهم دین، ادعایی نداشت. وی راه میان بُری را که خرد در جوانی برای فهم دقیق دین پیموده بود، سخاوتمندانه به دیگران نیز نشان داد.

شهید دیالمه ادعای عارف پیشگی نداشت، اما از معرفت بهره مند بود. فیلسوف مسلک نبود، ولی در خردورزی کم نظیر بود. دنیاگریز نبود، اما دنیایش با دنیای جوانان

هم‌سن‌وسالش متفاوت بود. مرزبندی‌اش با گروه‌ها و تشکلهایی که با اسلام زاویه داشتند، روشن بود و درعین حال، بیش از خود آنان، بر افکار انحرافی و اندیشه‌های باطلشان تسلط داشت. پشتوانهٔ صلابتش در روز، اشک‌های عاجزانهٔ شب‌هایش بود.

او رسول اندیشه‌ای بود که آن را با همهٔ وجود باور داشت؛ مروج مکتبی بود که خود تربیت یافتهٔ آن بود و راهبر راهی که بیش از دیگران رهرو آن بود.

بصیرت دینی، بی‌اعتنایی به دنیا، حرص ورزیدن برای هدایت دیگران، تواضع و مهربانی، دانش وافر، سعهٔ صدر، شجاعت و منشی برآم با وقار، تنها بخشی از کاریزمای شخصیت پرنفوذ او بود؛ چنان که حتی آنان که طالب راه او نبودند، خودش را می‌خواستند!

آغاز درخشش شهاب وجودش در سال‌های اوج‌گیری اختناق و استبداد رژیم منحوس پهلوی در این آب و خاک بود و اوج نورافشانی‌اش در بحبوحهٔ شیخون براندیشهٔ نسلی بود که اگر جهت نمی‌یافت، به تاراج افکار شیطان‌ی و التقاطی می‌رفت.

سال‌های ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۷ نقطهٔ عطف انقلاب اسلامی است؛ زیرا در آن سال‌ها، اسلامیت نهضت در حال هویت‌یابی بود و انقلابیون مسلمان در حال نیرومند شدن بودند. شعارهای اسلامی و خط‌مشی رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی علیه السلام، برای توده‌های مردم بیش از پیش اهمیت

می‌یافت و گرایش‌ها به سمت وسوی بازفهمی ارزش‌های اسلامی در اوج بود.

این گرایش و اقبال عمومی در فضای اجتماع، به‌ویژه در میان قشر دانشجو و فرهیخته، بستری را برای افراد و گروه‌های مختلف مهیا می‌کرد تا خواسته‌های حزبی، فردی و گروهی خود را با شکلی از دین بیامیزند و به جامعه عرضه کنند.

ناسالم بودن رشد سیاسی جوانان با رشد دینی آنها، درست‌اندیشیدن را در معرض تهدید سیاست‌زدگی قرار داده بود؛ به‌گونه‌ای که جریان‌های ناسالم سیاسی، با برچسب‌های منفعی، هریک از افراد جامعه را به راهی که خود می‌خواستند، فرامی‌خواندند. گروهک‌های انحرافی می‌کوشیدند بر جایگاه‌های فرهنگی و انقلابی، قدرت و تسلط یابند و این همان چیزی بود که شهید دیالمه را درباره آینده اسلام و انقلاب اسلامی به شدت نگران می‌کرد؛ یعنی افتادن انقلاب به دست ناهلان!

دیالمه با نگاه جامعه‌ش به ضعف‌های فکری و انحراف‌های موجود در جامعه آن روز، چاره را در دو حرکت همسو دید.

۱. ارائه مفاهیم صحیح دینی و تبیین آن برای نسل جوان؛
۲. به نقدکشیدن اندیشه‌های انحرافی و التقاطی.

او سنگ‌سازی برای حفظ و اعتلای اندیشه دینی را از آشفته‌ترین بازار آن روز، یعنی دانشگاه، آغاز کرد. «معیاربخشی» ویژگی مهم کلاس‌های درس شهید دیالمه بود تا مخاطبان‌ش را با شاخص‌ها و موازین دینی آشنا سازد؛ با این هدف که در

دام گروه‌ها و جریان‌های ضد اسلامی مطرح آن روز جامعه گرفتار نشوند.

باید توجه کرد که مخاطبان شهید دیالمه، نسل جوان دانشگاهی بودند که اطلاعات دینی آنها اندک بود و معیاری برای شناخت حق از باطل نداشتند؛ از این رو نگاه شهید دیالمه، موضوع محور نیست تا هر بحثی که خود بر آن تسلط دارد، بیان کند، بلکه مسئله محور است. او بیش از آن که بپندیشد چه بگوید، در پی آن است که چرا بگوید و محتوایی که در کلاس درس او مطرح می‌شود، پاسخ‌گوی کدام نیاز مخاطب است.

مروری بر عناوین سخنرانی‌های شهید، اثبات‌کننده همین حقیقت است. او با طرح مباحثی چون: **انسان خلوت و خلوت انسان**، **طراح هدایتی**، **مذهب در بوتۀ تاریخ**، **انسان در قالب زمان**، و **الیناسیون (از خود بیگانگی جامعه)**، در پی ترسیم انسان‌شناسی اسلامی و نقش مذهب در زندگی آدمی بود و در این باره، دیدگاه‌هایی که ریشه‌نیاز به مذهب را در نظریۀ ترس، طبقه حاکم و طبقه محکوم، نظریۀ فروید و... مطرح می‌کردند، به چالش کشید.

او برای نخستین بار در سطح دانشگاه، به جای طرح مباحثی مانند «جامعه بی طبقه توحیدی» و «خودسازی انقلابی» که عناوین رایج آن روز بودند از «صیوررت انسان بر صراط مستقیم» سخن گفت و با طرح ضوابط حرکت در این راه، از جمله زهد، آزاداندیشی، صبر، توکل، شفاعت، فقر، قضا

وقدر، امام و انتظار، مفاهیم اصیل و دقیق شیعی و تفاوت آن با مفاهیم دیگر را بازخوانی کرد^۱ تا نشان دهد دغدغه‌ها و دل‌مشغولی‌های او از سنخی دیگر است و می‌کوشد نقشه راهی را که قرآن کریم برای سعادت انسان بیان داشته، ترسیم نماید.

این مباحث که پیش از انقلاب، طی سال‌های ۵۲-۵۶ در جمع‌های کوچک دانشجویی آغاز شده بود، پس از پیروزی انقلاب اسلامی با مساعد شدن فضای دانشگاه، در جلسات گسترده‌تری مطرح شد و جنبه عمومی و رسمی یافت. عناوین در **رتنهایر ثقان**، **رسالة حقوقیه امام سجاد (علیه السلام)**، **اگر فاطمه (علیها السلام) نبود**، **جایگاه و موقعیت زن در جامعه اسلامی** و ده‌ها عنوان دیگر که امروزه به آسانی در نوشته‌ها و سخنرانی‌های سایر محققان یافت می‌شود، از زبان شهید مطرح شد؛ عناوینی که در میان جوانان هم‌عصر او مطرح نبود و در نسل دانشگاهی غریب می‌نمود.

آنچه ضرورت ژرف‌اندیشی در زندگی شهید دیالمه را بیشتر می‌کند آن است که «مطالعات دینی»، تخصص دانشگاهی او نبود.^۲ او دانشجوی رشته الهیات و گرایش‌های مرتبط با طالب حوزه علمی نبود تا تلاش‌های او حرکتی در راستای فعالیت‌های علمی-تخصصی او به شمار آید، بلکه آنچه دیالمه را واداشت تا به «مباحث دینی» وارد شود، احساس تکلیف دینی به عنوان

۱. این مجموعه سخنان در سال ۱۳۹۵ در ۹ جلد به چاپ رسید.

۲. رشته دانشگاهی شهید، دکترای داروسازی از دانشگاه فردوسی مشهد بود.

یک مسلمان پیرو مکتب اهل بیت علیهم السلام بود. به باور او، فهم دقیق دین و مسئولیت ترویج آن به قدر توان، تکلیف همه مسلمانان است؛ از این رو با سبک زندگی خود، افقی فراروی نسل جوان گشود که در آن، مسئولیت دینی، فراتر از هر تخصص و رشته علمی، محور همه تلاش‌ها و معنای زندگی است. در این میان، دغدغه چشم‌انداز آینده اسلام و انقلاب اسلامی با تکیه بر اندیشه‌های شیعی، از نگاه تیزبین شهید دیالمه مخفی نماند؛ زیرا او دست‌هایی که نابودی این حرکت را هدف خود قرار داده بودند، به خوبی شناخته بود.

مباحثی همچون اسلام قدرت بزرگ فردا، آمریکا طراح استراتژی سقوط اسلام، مبارزات ضد امپریالیستی، مرجعیت و روحانیت، ولایت فقیه و آزادی چیست، گویای همین حساسیت و آینده‌نگری شهید بود. خطری که او از ناحیه نظریات التقاطی حس می‌کرد، سبب شد برخی گروه‌ها و جریان‌های انحرافی که مواضع رسمی مکتوب و منتشر شده داشتند، به‌طور مستقیم در معرض طرح و نقد شهید قرار بگیرند. **مرام‌نامه‌های کمونیستی، تبیین جهان، تعمیم امامت و بعثت دائمی،^۱ قیام موسی علیه السلام، طلوع زن مسلمان^۲**

۱. سلسله کتب مبانی ایدئولوژیک سازمان منافقین (سازمان مجاهدین خلق) که در یازده جلسه سخنرانی، با عنوان «تبیین تبیین جهان» به نقد کشیده شد.

۲. دو عنوان از کتب منتشر شده ابوالحسن بنی‌صدر که شهید دیالمه قبل از ریاست جمهوری بنی‌صدر آنها را به نقد کشید.

۳. به قلم زهرا رهنورد که به وسیله شهید دیالمه به نقد کشیده شد.

از جمله اندیشه‌های مکتوبی بود که شهید دیالمه در آنها امتزاج و التقاط حق و باطل را به خوبی دید و با برگزاری جلسات مشروح نقد، فاصله آن‌ها با حقیقت اسلام را به خوبی تبیین نمود. این تلاش به مفهوم واقعی کلمه، «برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی» در دانشگاه و در متن جامعه بود.

اکنون با گذشت بیش از سه دهه از زمان طرح این مباحث، همچنان جامعه اسلامی تشنه کلام زلال شهید در ترسیم خط اصیل اسلامی-شیعی و مبانی انقلاب اسلامی است؛ امری که ضرورت چاپ و نشر آن اندیشه‌ها را بیش از پیش آشکار کرده است.

براین اساس در دوره دوم انتشار سلسله سخنرانی‌های شهید، عناوین طرح هدایتی، انسان در قالب زمان، از خودبیگانگی جامعه، مذهب در بوته تاریخ، ربوبیت، معرکه اصلی انبیا علیهم‌السلام، مرجعیت و روحانیت ولایت فقیه، اسلام و مبارزات ضد امپریالیستی، و اسلام، قدرت بزرگ فردا تقدیم نسل جوان شده است.

گرچه مطالعه این مجموعه، لذت شنیدن و جرعه جرعه نوشیدن همه لحظات حضور در درس شهید را ندارد، اما بی‌گمان گزیده‌ای مکتوب از آن فریادهای خالصانه، همچنان روشنگر راه جویندگان حقیقت خواهد بود.

مرکز نشر آثار و اندیشه‌های شهید دکتر دیالمه

www.ehya-e-saghalain